Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro právní záležitosti

2023/2113(INI)

13.10.2023

NÁVRH STANOVISKA

Výboru pro právní záležitosti

pro Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

ke zprávě Komise o právním státu za rok 2023
(2023/2113(INI))

Zpravodaj(*): Adrián Vázquez Lázara

(*) Přidružený výbor – článek 57 jednacího řádu

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pro právní záležitosti vyzývá Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci jako příslušný výbor, aby do návrhu usnesení, který přijme, začlenil tyto návrhy:

Obecně

1. připomíná, že právní struktura Unie vychází ze základního předpokladu, že každý členský stát sdílí se všemi ostatními členskými státy řadu společných hodnot, na nichž je EU založena, jak je uvedeno v článku 2 Smlouvy o Evropské unii[1]; připomíná dále, že právní stát, jak je zakotven v primárním právu EU a dále vymezen v judikatuře Soudního dvora Evropské unie, je spojen s demokracií a základními právy; zdůrazňuje, že jakékoli zhoršování situace v oblasti právního státu v kterémkoli členském státě zásadním způsobem ovlivňuje společný prostor svobody, bezpečnosti a práva, jakož i vzájemnou důvěru a vzájemné uznávání, které jsou hlavními zásadami právních předpisů EU v této oblasti[2];

2. vítá čtvrtou zprávu Komise o právním státu (dále jen „zpráva“) a domnívá se, že pravidelný přezkum fungování právního státu je důležitým nástrojem kontroly; zdůrazňuje v této souvislosti, že je důležité, aby Komise při provádění svého hodnocení používala jasná a objektivní kritéria, aby se předešlo stížnostem členských států na nerovné zacházení nebo používání pouze vybraných kritérií; vítá v tomto ohledu přístup Komise založený na shromažďování příspěvků členských států s cílem posílit společný dialog; vítá novou klasifikace, kterou Komise přijala ohledně hodnocení pokroku v souvislosti s dříve vydanými doporučeními a která zahrnuje čtyři kategorie: a) žádný pokrok, b) určitý pokrok, c) značný pokrok a d) plně provedeno; s ohledem na problémy spojené se shromažďováním statistických údajů členskými státy vyzdvihuje užitečnost nástrojů Rady Evropy, jako jsou zprávy Evropské komise pro efektivitu justice Rady Evropy (CEPEJ)[3], s cílem dosáhnout co největší provázanosti mezi různými vstupními údaji;

Spravedlnost

3. uznává význam, který zprávy o právním státu přikládají justičním systémům, zejména pokud jde o legalitu, nezávislost a nestrannost soudců a jmenování soudců, jejich povýšení a odvolání, jakož i soudních rozhodnutí; uznává, že na úrovni EU neexistuje společný systém pro jmenování soudců; připomíná nicméně, že všechny členské státy musí dodržovat minimální pravidla Rady Evropy[4] a Soudního dvora Evropské unie[5];

---

[1] Viz posudek 2/2013 Soudního dvora Evropské unie (pléna) ze dne 18. prosince 2014, ECLI:EU:C:2014:2454, bod 168.
[2] Tamtéž, bod 191.
[3] Hodnotící cykly CEPEJ.
[4] Publikace typu „Briefing“ – „Council of Europe standards on judicial independence“,Evropský parlament, generální ředitelství pro parlamentní výzkumné služby, 25. května 2021.
[5] Např. rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 27. února 2018 ve věci C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* v. *Tribunal de Contas*, ECLI:EU:C:2018:117 nebo rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 19. listopadu 2019, *A.K.* v. *Krajowa Rada Sądownictwa*, spojené věci C-585/18, C-624/18 a C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982. Viz rovněž publikace typu „Briefing“ – „Council of Europe standards on judicial independence“,Evropský parlament, generální ředitelství pro parlamentní výzkumné služby, 19. července 2021.

zdůrazňuje v této souvislosti význam nezávislých rad pro justici, jejichž členy musí být v podstatné většině soudci, kteří byli zvoleni svými kolegy, a které mají značnou autoritu, pokud jde o výběr, povyšování a disciplinární řízení týkající se soudců; vyjadřuje hluboké politování nad skutečností, že ne všechny členské státy splnily své povinnosti v tomto ohledu;

4. naléhavě vyzývá Komisi, aby vytrvala ve svém důkladném monitorování právních rámců členských států s cílem posoudit jejich soulad s výše uvedenými doporučeními, a dále vyzývá Komisi, aby více naléhala na provádění těchto kritických reforem v případech, kdy systémy členských států nesplňují předepsaná pravidla;

5. uznává, že poslední zpráva zaznamenává určitý stupeň pokroku v souvislosti s nezávislostí soudnictví v celé řadě různých členských států; vítá v tomto ohledu skutečnost, že v případě potřeby je pozastaveno poskytování prostředků EU v rámci mechanismu podmíněnosti[6], jak potvrdil Soudní dvůr EU[7], nebo v rámci Nástroje pro oživení a odolnost[8]; zdůrazňuje nicméně, že v několika členských státech představuje nedodržování nezávislosti soudnictví problém, jako jsou probíhající disciplinární řízení proti soudcům kvůli obsahu jejich rozhodnutí, problémy týkající se složení rad pro justici a složení nejvyšších vnitrostátních soudů s ohledem na zásadu soudu zřízeného zákonem atd.;

6. připomíná, že účinný a spravedlivý soudní systém zajišťující přístup ke spravedlnosti pro všechny vyžaduje odpovídající rozpočet a finanční prostředky určené soudním orgánům; považuje za politováníhodné, že zpráva v tomto ohledu stále odhaluje závažné nedostatky, které – zdá se – znesnadňují řešení případů korupce zejména na vysoké úrovni; zdůrazňuje nicméně, že všichni občané musí mít přístup k odpovídající právní pomoci a odpovídajícím opravným prostředkům; vyzývá v této souvislosti Komisi, aby do příští zprávy o právním státu zahrnula hodnocení uplatňování *acquis* EU v oblasti právní pomoci ve věcech občanských a trestních, jako je směrnice Rady 2003/8/ES ze dne 27. ledna 2003 o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech[9], jelikož judikatura Soudního dvora ukazuje, že přetrvávají otázky ohledně výkladu této směrnice;

7. připomíná rovněž, že státní zastupitelství, bez ohledu na jejich pozici ve vnitrostátním systému rozdělení pravomocí mezi tři složky státní moci, musí být nezávislá na nepřiměřeném politickém tlaku; uznává, že v některých členských státech byl zaznamenán určitý pokrok; vyjadřuje však politování nad skutečností, že stále existují systémy, v nichž může vláda v určitých případech přijímat závazná rozhodnutí týkající se státních zástupců, v nichž je funkční období vázáno na politickou situaci nebo v nichž je funkce ministra provázána s funkcí nejvyššího státního zástupce, což umožňuje

[6] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie (Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 1).
Viz rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. února 2022, *Maďarsko* v. *Evropský parlament a Rada Evropské unie*, C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97 a rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. února 2022, *Polsko* v. *Evropský parlament a Rada Evropské unie*, C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98.
[8] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17).
[9] Úř. věst. L 26, 31.1.2003, s. 41 a oprava (Úř. věst. L 32, 7.2.2003, s. 15).

nepřiměřené politické ovlivňování a ztěžuje vzájemné uznávání[10];

8. zdůrazňuje zejména, že problematika „otáčivých dveří“ se netýká pouze situací, kdy bývalí ministři poté, co vykonávali veřejnou funkci, přecházejí do soukromého sektoru, ale vztahuje se rovněž na případy, kdy jednotlivci mohou obsadit významné pozice v soudnictví nebo na státních zastupitelstvích bezprostředně poté, co vykonávali funkce ministra nebo byli členy politické strany;

9. vyzývá Komisi, aby tyto případy řádně zohlednila ve svých nadcházejících zprávách o právním státu v Evropské unii; naléhá na Komisi, aby důrazně vyzvala členské státy, aby se zdržely takových praktik, zejména zavedením právních ustanovení, která by proaktivně bránila bývalým ministrům a vysokým politickým činitelům přijímat vedoucí pozice v rámci nejvyššího soudu nebo státního zastupitelství, a zajistily tak nezávislost a bezúhonnost těchto klíčových institucí;

Boj proti korupci

10. konstatuje, že korupce je hrozbou, která může zničit demokracii, a že je třeba bojovat proti všem jejím podobám; je znepokojen skutečností, že poslední zpráva dokládá, že několik členských států nedosáhlo v souvislosti s preventivními opatřeními pro boj proti korupci buď žádného pokroku, nebo jen velmi pomalého pokroku; je velmi znepokojen neochotou vytvořit rejstříky lobbistů, rejstříky transparentnosti a náležité systémy majetkových přiznání pro osoby zastávající veřejnou funkci nebo vysoce postavené úředníky, jakož i chybějící politickou vůlí, pokud jde o zavedení přísných pravidel týkajících se problematiky „otáčivých dveří“; zdůrazňuje v této souvislosti význam transparentního legislativního postupu spolu s rozsáhlým přístupem k dokumentům a pravidel s cílem zajistit nejvyšší stupeň transparentnosti a odpovědnosti ve veřejné správě a veřejném rozhodování a předcházet tak korupci[11];

11. vyzývá v této souvislosti všechny orgány a instituce EU, aby dodržovaly nejpřísnější možné normy s cílem předcházet korupci, jako je mimo jiné zřízení účinného orgánu EU pro etiku, plné uplatňování nařízení (ES) č. 1049/2001[12] o přístupu k dokumentům a plné uplatňování zásady podmíněnosti s ohledem na rejstřík transparentnosti EU; vyzývá členské státy, aby co nejdříve dosáhly dohody o navrhované směrnici o boji proti korupci;

12. uznává, že kvantitativní význam finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií – včetně prostředků nástroje NextGenerationEU – v posledních letech výrazně vzrostl; je si vědom toho, že z tohoto důvodu nabyla mimořádné důležitosti ustanovení právních předpisů členských států, které mají zabránit zneužívání těchto prostředků;

13. vyzývá Komisi, aby do nadcházejících zpráv o právním státu zahrnula hodnocení

[10] Např. stanovisko č. 9 Poradní rady evropských státních zástupců ze dne 17. prosince 2014 k evropským normám a zásadám týkajícím se státních zástupců.
[11] Viz v této souvislosti článek 3 návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 3. května 2023 o boji proti korupci, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV a Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie a kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 (COM(2023)0234).
[12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. L 145, 31.5.2001, s. 43).

vývoje právních předpisů členských států v posledních letech, pokud jde o dohled nad náležitým využíváním veřejných prostředků, jakož i stávající právní mechanismy určené k řešení každého nesprávného nakládání s veřejnými prostředky;

14. dále naléhavě vyzývá Komisi, aby v případech, kdy bylo zjištěno, že se snížila úroveň záruk pro veřejné prostředky, okamžitě zahájila jednání s příslušným členským státem nebo příslušnými členskými státy a požádala o urychlené provedení opatření nezbytných k nápravě situace;